

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 listopada 2018 r.

**Sąd Apelacyjny we Wrocławiu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:**

Przewodniczący: SSA Robert Kuczyński

Sędziowie: SSO del. Izabela Głowacka-Damaszko

SSA Maria Pietkun (spr.)

Protokolant: Monika Horabik

po rozpoznaniu w dniu 21 listopada 2018 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z wniosku D. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.

o rekompensatę

na skutek apelacji D. P.

od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 16 listopada 2017 r. sygn. akt IX U 853/17

I. zmienia zaskarżony wyrok i poprzedzając go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. z dnia 11 lipca 2017 r. w ten sposób, że przyznaje wnioskodawczyni D. P. prawo do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych i zasądza od strony pozwanej na rzecz wnioskodawczyni kwotę 180,- zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego,

II. oddala dalej idącą apelację,

III. zasądza od strony pozwanej na rzecz wnioskodawczyni kwotę 270,- zł tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 16 listopada 2017 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu IX Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie D. P. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z 11 lipca 2017 r., którą organ rentowy odmówił wnioskodawczyni prawa do rekompensaty.

Powyższe orzeczenie Sąd pierwszej instancji wydał w oparciu o następująco ustalony stan faktyczny:

Wnioskodawczyni urodziła się (...) Wiek emerytalny osiągnęła (...). Od tej daty korzysta z emerytury na podstawie decyzji ZUS z 24 listopada 2016 r. W dniu 26 czerwca 2017 r. wniosła o przyznanie prawa do rekompensaty.

W okresie od 1 sierpnia 1991 r. do 30 października 2016 r. wnioskodawczynie pracowała w Wojewódzkim Szpitalu dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w L., w pełnym wymiarze czasu pracy jako starsza pielęgniarka. Świadczenie wykonywania prac w szczególnych warunkach otrzymała za okres od 1 sierpnia 1991 r. do 31 grudnia 1998 r. Wykonywała wówczas prace wymienione w wykazie A, dziale XII, pod pozycją 1B, punkt 4 stanowiącego załącznik do zarządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z 12 lipca 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu zdrowia i opieki społecznej. Według świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach wystawionego wnioskodawczynie w dniu 3 listopada 2016 r., w okresie od 9 października 1973 r. do 1 września 1977 r. u tego samego pracodawcy świadczyła ona w warunkach szczególnych prace opisane w wykazie A, dziale XII, pozycja 1B, punkt 5 załącznika do zarządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z 12 lipca 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu zdrowia i opieki społecznej.

W latach 1992 - 1993 wnioskodawczynie 5-krotnie korzystała z zasiłków chorobowych.

W warunkach szczególnych wnioskodawczynie przepracowała łącznie 11 lat 1 miesiąc i 22 dni.

Pracodawca kilkakrotnie odmówił wnioskodawczynie wystawienia świadectwa wykonywania prac w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze w innych okresach. Wnioskodawczynie pracowała także w innych szpitalach jako asystentka pielęgniarska i pielęgniarka. Prace w warunkach szczególnych wykonywała jeszcze w okresie od 1 stycznia 2010 r. do 30 października 2016 r., o czym pracodawca jej zaświadczył. W żadnym okresie nie otrzymywała dodatku za pracę w warunkach szczególnych, otrzymywała natomiast jako salowa, dodatek za uciążliwe warunki pracy wykonywanej w okresie od 20 czerwca do 31 grudnia 1977 r. i w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 1976 r. Dodatek specjalny przyznawany był wnioskodawczynie również w 1974 r. i 1981 r. Wnioskodawczynie ukończyła w 1980 r. Liceum Medyczne dla Pracujących i została najpierw asystentką pielęgniarską, a później pielęgniarką i starszą pielęgniarką.

Wnioskodawczynie stale wykonywała prace przy łóżku chorego w Szpitalu dla Psychicznie i Nerwowo Chorych w L..

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy stwierdził, że odwołania wnioskodawczynie nie można uwzględnić. Sąd ten stwierdził, że na podstawie przepisów ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, a także ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych nie można przyjąć, że wnioskodawczynie udowodniła okres wykonywania pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze przed dniem 31 grudnia 2008 r. w wymiarze wymagalnym ustawą, czyli 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Jak wskazał Sąd pierwszej instancji, z zeznań słuchanych świadków, mimo że chodzi o lata minione, można przyjąć, że praca wnioskodawczynie rzeczywiście była pracą pielęgniarską na oddziale psychiatrycznym. Sąd uznał, że niewątpliwie była to bardzo trudna i wymagająca oraz uciążliwa praca pielęgniarska, tym niemniej nie różniła się niczym od pracy pielęgniarek na innych oddziałach somatycznych w każdym innym szpitalu. W ocenie Sądu wnioskodawczynie nie udało się udowodnić w procesie zeznaniami świadków, że pracowała w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przez okres dłuższy niż 11 lat, 1 miesiąc i 22 dni. Sąd podkreślił, że zeznania wszystkich świadków były wiarygodne, tym niemniej nie stanowią one dowodu, że te prace, które wnioskodawczynie wykonywała na przestrzeni swojego życia i na przestrzeni okresu, w którym pracowała w L., wykonywała stale w tych samych warunkach. Sąd zwrócił uwagę, że jej pracodawca wyraźnie rozróżniał różne okresy pracy zawodowej wnioskodawczynie i niewątpliwie miał ku temu jakieś przesłanki. Odmówił wnioskodawczynie wydania świadectwa wykonywania pracy na okres po 1 stycznia 1999 r., a poprzedzający dzień 31 grudnia 2008 r., choć przecież pracodawca najlepiej wie, czym zajmowała się wnioskodawczynie, jakie jej wtedy powierzono obowiązki i jakie obowiązki stale i niewątpliwie w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywała. Sąd stwierdził, że jakkolwiek wszystkie świadectwa, w tym świadectwo wykonywania prac w warunkach szczególnych, to dokumenty prywatne, tak dowodzą konkretnej wiedzy położonych wnioskodawczynie za różne okresy świadczenia przez nią pracy. Cała dokumentacja osobowo - płacowa wnioskodawczynie wskazuje zdaniem Sądu, że pracodawca

prawidłowo określił okresy wykonywania przez wnioskodawczynię pracy w warunkach szczególnych. W tym stanie Sąd oddalił odwołanie wnioskodawczyni.

Apelację od wyroku wywiodła wnioskodawczyni, zaskarżając go w całości i zarzucając mu:

1) naruszenie przepisów postępowania, których uchybienie miało istotny wpływ na wynik sprawy, a to art. 233 § 1 k.p.c., poprzez dowolną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego polegającą na niesłusznym uznaniu, że wnioskodawczyni nie wykazała wymaganego ustawą 15-letniego stażu pracy w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze, podczas gdy już z samej dokumentacji pracowniczej wnioskodawczyni wynika, że pracowała ona w Wojewódzkim Szpitalu dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w L. w pełnym wymiarze czasu pracy jako starsza pielęgniarka w okresie od 1 sierpnia 1991 r. do 30 października 2016 r., a okoliczność tą również Sąd bezspornie ustalił, a które to ustalenie pozwala na jednoznaczne przyjęcie, że wnioskodawczyni pracowała co najmniej przez 15 lat w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze, gdyż praca pielęgniarki na oddziałach psychiatrycznych jest wymieniona wprost w przepisach jako praca w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze,

a w konsekwencji:

2) naruszenie prawa materialnego, a to art. 21 ust. 1 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych w zw. z punktem 23 Załącznika nr 2 ustawy oraz § 2 w zw. pozycją nr 1 działu XII wykazu A załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze poprzez błędną ich wykładnię polegającą braku uznania, że D. P. pracowała w pełnym wymiarze czasu pracy, stale, w warunkach szczególnych przez okres co najmniej 15 lat, podczas gdy właściwa interpretacja powołanych przepisów w kontekście z zebranymi w sprawie dowodami winna skutkować zaliczeniem całego okresu pracy w charakterze pielęgniarki przez wnioskodawczynię w Wojewódzkim Szpitalu dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w L. jako pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze.

Wskazując na powyższe zarzuty apelująca wniosła o zmianę zaskarżanego wyroku poprzez przyznanie wnioskodawczyni prawa do rekompensaty na podstawie art. 21 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych od dnia złożenia wniosku oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz wnioskodawczyni kosztów postępowania za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, a ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny ustalił dodatkowo:

Od 1 stycznia 2010 r. stanowisko starszej pielęgniarki ujęte jest w wykazie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace o szczególnym charakterze personelu medycznego i uzależnień w Wojewódzkim Szpitalu dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w L.. Z tego tytułu od ww. daty odprowadzana jest składka na Fundusz Emerytur Pomostowych.

(Dowód: pismo Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w L. z 11 lipca 2018 r. – k. 72 a.s.)

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawczyni zasługuje na uwzględnienie.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie była ocena czy D. P. spełniła warunki niezbędne do nabycia prawa do rekompensaty, o której mowa w art. 21 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U.2018.1924 j.t.), a w szczególności czy wnioskodawczyni legitymuje się 15-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy emerytalnej. Zgodnie bowiem z ww. przepisem rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat (ustęp 1). Według ustępu 2 rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Druga z wyżej wymienionych przesłanek nie była przedmiotem sporu między stronami niniejszego postępowania. Bezsprene bowiem ubezpieczona nie pobiera świadczeń emerytalnych przyznanych z tytułu pracy w warunkach szczególnych, gdyż przyznano jej prawo do emerytury w powszechnym wieku emerytalnym.

Przechodząc natomiast do meritum sprawy wskazania wymaga, że ponowna analiza zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, a także zarzutów podniesionych w apelacji prowadzi do wniosku, że zaskarżony wyrok jest nieprawidłowy. Sąd pierwszej instancji niesłusznie bowiem, w kontekście zgromadzonych w sprawie dowodów, autorytarnie uznał, że fakt wykluczenia przez pracodawcę wnioskodawczynie, w świadectwie pracy z 30 października 2016 r. jako pracy w warunkach szczególnych, zatrudnienia D. P. w okresie od 1 stycznia 1999 r. do 31 grudnia 2009 r. świadczy o tym, że praca ta faktycznie nie miała takiego charakteru. Trafnie zarzuca skarżąca, że w świetle zgromadzonych dowodów nie było podstaw, by przyjąć, jak to uczynił Sąd Okręgowy, że w spornym okresie zatrudnienia wnioskodawczynie, mimo że cały czas pracowała jako starsza pielęgniarka na oddziale psychiatrycznym „przy łóżku chorego”, to jednak nie wykonywała stale pracy w tych samych warunkach.

Z ustaleń Sądu pierwszej instancji wynika, że od 1 sierpnia 1991 r. do 30 października 2016 r. wnioskodawczynie była zatrudniona w pełnym wymiarze czasu pracy w Wojewódzkim Szpitalu dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w L. na stanowisku starszej pielęgniarki.

Nie ulega wątpliwości, że w wykazie A do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (DzU.1983.8.43), w dziale XII zatytułowanym „w służbie zdrowia i opiece społecznej”, w punkcie 1 wymienione są „prace na oddziałach: intensywnej opieki medycznej, anestezjologii, psychiatrycznych i odwykowych, onkologicznych, leczenia oparzeń oraz ostrych zatruc w bezpośrednim kontakcie z pacjentami”.

Sąd, oceniając dowody zebrane w sprawie, wyszedł z założenia, że skoro pracodawca wnioskodawczynie, który najlepiej wiedział czym zajmują się jego pracownicy, kilkakrotnie odmówił uznania jej pracy w okresie od 1 stycznia 1999 r. do 31 grudnia 2008 r. jako wykonywanego w szczególnych warunkach, to nie można przyjąć, że w tym czasie faktycznie taką pracę świadczyła. Konkluzja taka jest jednak pozbawiona jakichkolwiek podstaw. W szczególności podkreślić należy, że wydanie przez pracodawcę świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach nie rodzi żadnych skutków materialnoprawnych. Zaświadczenie to jest jedynie dokumentem prywatnym (art. 245 k.p.c.), wydawanym dla celów dowodowych (przede wszystkim dla celów wykazania przed organem rentowym, że pracownik nabył uprawnienia związane z pracą w szczególnych warunkach, a okoliczności w tym dokumencie potwierdzone przez pracodawcę podlegają weryfikacji zarówno w postępowaniu sądowym, jak i w postępowaniu przed organem rentowym. Oznacza to, że dowód ten należy traktować na równi z innymi dowodami w postępowaniu sądowym i jego wiarygodność oceniać zgodnie na zasadach określonych w art. 233 k.p.c. Niewątpliwie zatem świadectwo pracy i świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach są dokumentami prywatnymi, obejmującymi oświadczenie wiedzy pracodawcy i już tylko z tego względu zgodność z prawdą ich treści może być podważana wszelkimi środkami dowodowymi. Dokonana przez pracodawcę w świadectwie pracy w szczególnych warunkach ocena charakteru zatrudnienia pracownika nie jest dla sądu wiążąca w tym sensie, że Sąd może tę kwestię oceniać w oparciu o wszelkie dostępne i zaproponowane przez strony postępowania środki dowodowe. Sąd Okręgowy, nadając treści zawartej w tym dokumencie rozstrzygający charakter, zupełnie pominął najbardziej istotny w tej sprawie fakt, że wnioskodawczynie w całym okresie zatrudnienia wykonywała pracę starszej pielęgniarki w szpitalu psychiatrycznym, w bezpośrednim kontakcie z hospitalizowanymi tam pacjentami. Potwierdzili to wszyscy świadkowie zeznający w sprawie. W tym kontekście nie można uznać, że wykonywanie przez wnioskodawczynie pracy również na tzw. „oddziale somatycznym” dyskwalifikowało jej zatrudnienie jako wykonywane w warunkach szczególnych. Uwypuklenia bowiem wymaga, że na takim oddziale hospitalizowani byli nadal pacjenci z zaburzeniami psychiatrycznymi, którzy z racji rozpoznania poważnych zaburzeń psychicznych zapadali właśnie na choroby somatyczne (ogólnomedyczne). Fakt opieki nad takimi pacjentami, którzy w danym momencie, obok trwającego nieustannie leczenia psychiatrycznego, wymagali jednocześnie innego leczenia związanego z rozpoznaną chorobą somatyczną, nie odbiera pracy wnioskodawczynie charakteru szczególnego. Niezmiennie bowiem wnioskodawczynie wykonywała prace na oddziałach psychiatrycznych w bezpośrednim kontakcie

z pacjentami, a więc odpowiadające pracom wymienionym w wykazie A, dziale XII, pod poz. 1 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z 1983 r.

Mając to na uwadze Sąd Apelacyjny przyjął, że w całym spornym okresie zatrudnienia, tj. od 1 stycznia 1999 r. do 31 grudnia 2008 r. D. P. wykonywała ww. prace w warunkach szczególnych. Tym samym, razem z uznanym przez organ rentowy stażem pracy w wymiarze 11 lat, 1 miesiąca i 22 dni, okres jej pracy wykonywanej w warunkach szczególnych przekracza wymagane dla przyznania roszczenia 15 lat takiej pracy. Niezależnie od tego zaznaczenia wymaga, że z pisma zakładu pracy wnioskodawczyni z 11 lipca 2018 r., o które uzupełniony został zebrany w sprawie materiał dowodowy wynika tylko, że pracodawca zastosował się do obowiązków wprowadzonych ustawą o emeryturach pomostowych, co nie oznacza, że za prace w warunkach szczególnych należy uznać wyłącznie okres zatrudnienia D. P. od 1 stycznia 2010 r. Okoliczność opłacania wymaganych składek przez pracodawcę nie oznacza, że faktycznie w całym powyższym okresie wnioskodawczyni wykonywała prace w warunkach szczególnych w rozumieniu powołanej ustawy o emeryturach pomostowych.

Mając to na uwadze Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., orzekł jak w punkcie I sentencji wyroku, zasądzając jednocześnie, stosowanie do treści art. 98 k.p.c. od organu rentowego na rzecz wygrywającej sprawę wnioskodawczyni koszty zastępstwa procesowego w kwocie wynikającej z treści § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U.2015.1800).

Odnosząc się natomiast do żądania wnioskodawczyni przyznania jej prawa do rekompensaty od daty złożenia wniosku o to świadczenie wskazania wymaga, że w świetle treści art. 23 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Celem rekompensaty jest złagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na wcześniejszą emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach, a polega ona na odpowiednim zwiększeniu podstawy wymiaru emerytury z FUS, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego. Zatem w tej sprawie nie ma podstaw do ustalenia daty początkowej przyznania prawa do rekompensaty, bowiem data ta nie ma znaczenia dla ponownego obliczenia podstawy wymiaru emerytury, a to ostatnie roszczenie nie było przedmiotem postępowania .

Z tego powodu, w tym zakresie, apelacja wnioskodawczyni podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c., o czym orzeczono w punkcie II sentencji wyroku.

Orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego zawarte w punkcie III sentencji wyroku zostało wydane na podstawie art. 98 k.p.c. i § 10 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U.2015.1800).

SSO del. Izabela Głowacka-Damaszko SSA Robert Kuczyński SSA Maria Pietkun